

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ОЛИМПИАДА ПО ФИЗИКА, ОБЛАСТЕН КРЪГ

23 февруари 2020 г.

Тема за VIII клас (втора състезателна група)

Решения и указания

Решение: 1.1. Силата T , с която нишката действа на всяко от телата, е една и съща ($T = T_1 = T_2$), тъй като масите на нишката и на макарата са пренебрежимо малки. **(0.25 т.)** Ускорението a на двете тела също е еднакво ($a = a_1 = a_2$), защото нишката е неразтеглива. **(0.25 т.)** Като запишем втория принцип на Нютон за всяко от телата, получаваме:

$$T - m_1g = m_1a \text{ за тяло (1) и } m_2g - T = m_2a \text{ за тяло (2) (2 т.)}$$

От тук може да изразим ускорението $a = \frac{m_2 - m_1}{m_2 + m_1}g = 2.5 \text{ m/s}^2$. **(1 т.)**

Решение: 1.2. След като определим ускорението a , лесно може да изразим силата $T = m_1(a + g) = 18.75 \text{ N}$. **(1 т.)**

Решение: 1.3. Двете тела се движат равноускорително с ускорение a (без начална скорост), така че за време t всяко изминава път $s = at^2/2$. Да разгледаме височината (спрямо масата), на която се намират двете тела в търсения момент от време – t_{cp} . За първото тяло това ще е $at_{\text{cp}}^2/2$, за (2) ще е $h - at_{\text{cp}}^2/2$. **(0.5 т.)** Приравняваме двете разстояния и получаваме времето $t_{\text{cp}} = \sqrt{h/a} = \sqrt{10/5} \text{ s} \approx 0.63 \text{ s}$. **(1 т.)**

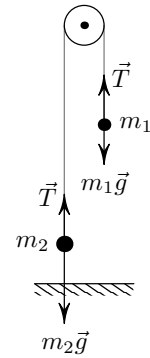
Решение: 1.4. Тяло (1) се движи равноускорително нагоре под действие на сила $F = m_1a$, до момента в който тяло (2) падне на масата. След това нишката вече не действа на тялото и то се движи равнозакъснително с ускорение g . Височината която ще измине е $h' = v^2/(2g)$, **(0.5 т.)** където v крайната скорост на равноускорителното движение или $v^2 = 2ah$. **(0.5 т.)** Така за максималната височина получаваме $h_{\text{max}} = h + h' = h + ah/g = (a/g + 1)h = 1.25 \text{ m}$. **(3 т.)**

Решение: 2.1. Нека означим с **(A)**, **(B)**, **(C)** и **(D)** веригите, които се получават при следните положения на ключовете K_a и K_b :

Озн. на верига според K_a и K_b	(A)	(B)	(C)	(D)
Положение на K_a	долу	горе	горе	долу
Положение на K_b	горе	горе	долу	долу

Всяка от веригите по-горе се състои от два успоредно свързани резистора (с изключение на **(A)**, там имаме само един резистор и тъй като двата амперметра са еднакви, те ще показват един и същ ток). От закона на Ом може да определим отношението I_a/I_b изразено чрез съпротивленията участващи във всяка от веригите:

Верига	(A)	(B)	(C)	(D)
I_a/I_b	1	R_2/R_1	R_3/R_1	R_3/R_2

След като сме намерили отношенията I_a/I_b за всяка верига, трябва да проверим при какво отношение на $R_1 : R_2 : R_3$ ще получим стойностите от таблицата дадена по условие. За целта на всяко от отношенията означени като **ⓑ**, **ⓒ** и **ⓓ** задаваме всяка от стойностите на **ⓐ**, **ⓑ** и **ⓒ** или ще имаме следните възможности:

№ \ Верига	ⓐ	ⓑ	ⓒ	ⓓ	
	1	R_2/R_1	R_3/R_1	R_3/R_2	
1	1	3	2	2/3	(3 т.)
2	1	2	2/3	3	
3	1	2/3	3	2	
4	1	3	2/3	2	
5	1	2	3	2/3	
6	1	2/3	2	3	

От горната таблица се вижда, че само с отношенията на $R_1 : R_2 : R_3$ в редове 1 и 6 могат да се получат стойностите в таблицата дадена по условие. Да разгледаме първия ред, колона **ⓑ** и **ⓒ**. Да предположим, че първите две отношения са изпълнени $R_2/R_1 = 3$ и $R_3/R_1 = 2$, тогава от тях може да получим отношението R_3/R_2 , което се получава $2/3$, сравняваме с колона **ⓓ** и виждаме, че отношението наистина е толкова. Да направим същата проверка и за втория ред: от $R_2/R_1 = 2$ и $R_3/R_1 = 2/3$ получаваме, че $R_3/R_2 = 1/3$, но според колона **ⓓ** това отношение трябва да е 3. Виждаме, че при такива отношения на $R_1 : R_2 : R_3$ не може да получим числата дадени в условието на задачата. Останалите редове се проверяват по същия начин. Така от редове 1 и 6 накрая получаваме:

$$R_2/R_1 = 3, R_3/R_1 = 2 \text{ и } R_3/R_2 = 2/3 \text{ или } R_1 : R_2 : R_3 = 1 : 3 : 2 \text{ (1 т.)}$$

$$R_2/R_1 = 2/3, R_3/R_1 = 2 \text{ и } R_3/R_2 = 3 \text{ или } R_1 : R_2 : R_3 = 3 : 2 : 6 \text{ (1 т.)}$$

Положенията на ключовете за двете възможни отношения $R_1 : R_2 : R_3$ са:

$R_1 : R_2 : R_3$ \ Верига	ⓐ	ⓑ	ⓒ	ⓓ	
	ⓑ	ⓒ	ⓓ	ⓐ	
1 : 3 : 2	ⓑ	ⓒ	ⓓ	ⓐ	(2 т.)
3 : 2 : 6	ⓓ	ⓒ	ⓑ	ⓐ	

Решение: 2.2. R_1 е най-малкият от трите съпротивления, тогава $R_1 : R_2 : R_3 = 1 : 3 : 2$ **(0.5 т.)** или може да запишем:

$$R_1 + 3R_1 + 2R_1 = 6R_1 = 600 \Omega. \text{ (1 т.)}$$

Откъдето определяме $R_1 = 100 \Omega$, $R_2 = 300 \Omega$ и $R_3 = 200 \Omega$. **(1.5 т.)**

Решение: 3.1. От графиката се вижда, че в момента $t = 0$ s, скоростта е $v(0) = v_0 = 2$ m/s. **(1 т.)**

Решение: 3.2. Тялото се движи равноускорително или равномерно, така че преместването и изминатият път ще съвпадат и ще са равни на площта на фигурата

между графиката и абсцисата, която не е показана на чертежа в условието. Може да разделим фигурата на два трапеца с площи $S_1 = [(5 + 2) \cdot 4/2] \text{ m} = 14 \text{ m}$ и $S_2 = [(10 + 8) \cdot 4/2] \text{ m} = 36 \text{ m}$. **(1.5 т.)** Тъй като графиката почва от $v(0) = 2 \text{ m/s}$, трябва да добавим и още един правоъгълник с площ $S_3 = (10 \cdot 2) \text{ m} = 20 \text{ m}$ **(0.5 т.)** и така общият изминат път става $s = (14 + 36 + 20) \text{ m} = 70 \text{ m}$. **(1 т.)** На фигурата долу вдясно са показани конкретните S_1 , S_2 и S_3 . Възможни са и много други конфигурации.

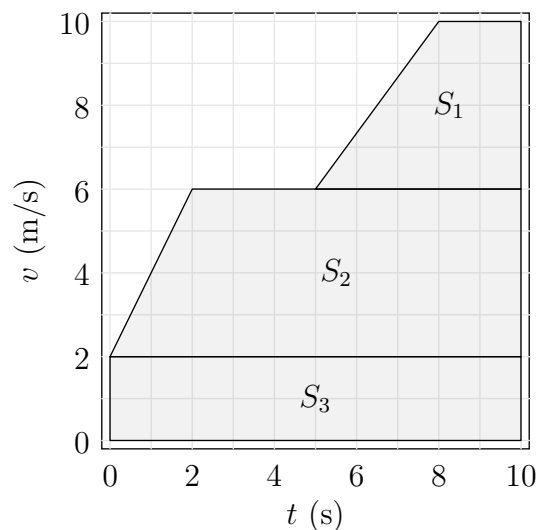
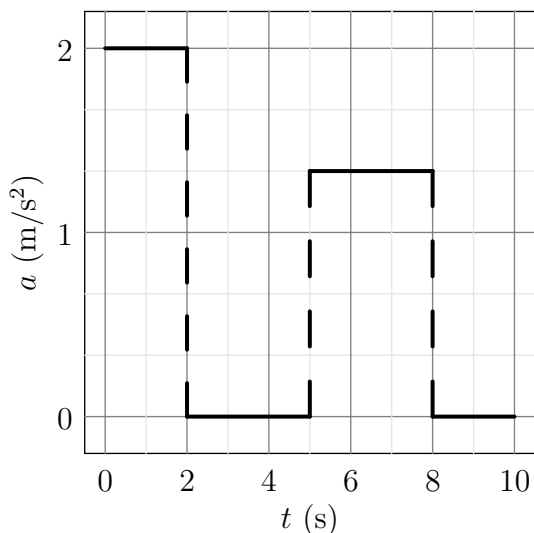
Алтернативно решение: разглеждаме четирите участъка от графиката:

- $t \in [0, 2) \text{ s}$ – движението е равноускорително с ускорение $a = 2 \text{ m/s}^2$ и начална скорост $v_0 = 2 \text{ m/s}$. Изминатият път е $s_1 = v_0 \Delta t + a \Delta t^2 / 2 = (2 \cdot 2 + 2 \cdot 2^2 / 2) \text{ m} = 8 \text{ m}$. **(0.5 т.)**
- $t \in [2, 5) \text{ s}$ – движението е равномерно с постоянна скорост $v = 6 \text{ m/s}$. Изминатият път е $s_2 = v \Delta t = (6 \cdot 3) \text{ m} = 18 \text{ m}$. **(0.5 т.)**
- $t \in [5, 8) \text{ s}$ – движението е равноускорително с ускорение $a = 4/3 \text{ m/s}^2$ и начална скорост $v_0 = 6 \text{ m/s}$. Изминатият път е $s_3 = v_0 \Delta t + a \Delta t^2 / 2 = [6 \cdot 3 + (4/3) \cdot 3^2 / 2] \text{ m} = 24 \text{ m}$. **(0.5 т.)**
- $t \in [8, 10] \text{ s}$ – движението е равномерно с постоянна скорост $v = 10 \text{ m/s}$. Изминатият път е $s_4 = v \Delta t = (10 \cdot 2) \text{ m} = 20 \text{ m}$. **(0.5 т.)**

Общият изминат път става $s = (8 + 18 + 24 + 20) \text{ m} = 70 \text{ m}$. **(1 т.)**

Решение: 3.3. За да пресметнем средната скорост, отново пресмятаме изминатия път (както в **3.2.**), който за първите пет секунди е $s = [5 \cdot 2 + (5 + 3) \cdot 4/2] \text{ m} = 26 \text{ m}$ (този път може да се сметне и като използваме формулите за равноускорително движение през първите две секунди и равномерно движение през оставащите три секунди, виж алтернативното решение на **3.2.**, тогава $s = (8 + 6 \cdot 3) \text{ m} = 26 \text{ m}$), така за скоростта получаваме $\bar{v}_5 = (26/5) \text{ m/s} = 5.2 \text{ m/s}$. **(1 т.)** Средната скорост за цялото време на движение е $\bar{v}_{10} = (70/10) \text{ m/s} = 7 \text{ m/s}$. **(1 т.)**

Решение: 3.4.

- правилно означени оси – величина **(2×0.5 т.)** и размерност **(2×0.5 т.)**;
- правилно нанесени точки; **(2 т.)**

- към решението на задача **3.2.**